

Vergaderjaar 1992-1993

22 772

Wijziging van de Algemene Ouderdomswet (wijziging in de verhouding van ouderdomspensioen en toeslag)

Nr. 9

EINDVERSLAG

Vastgesteld 2 december 1992

Na kennisneming van de memorie van antwoord en de nota van wijziging zijn door de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ nog enkele vragen gesteld en opmerkingen gemaakt.

1. Herinvoering van het 50%-ouderdomspensioen en 50%-toeslag voor AOW-gerechtigden met een partner jonger dan 65 jaar

a. Algemeen

De leden van de CDA-fractie dankten de regering voor de beantwoording van de door hen gestelde vragen. Op enkele aspecten wilden zij in dit stadium van behandeling van het wetsvoorstel nog nader ingaan.

Naar aanleiding van de aarzeling bij de regering inzake de vooraankondigingstermijn van 15 jaar in de wet, wanneer een wijziging van het uitkeringssysteem in het kader van verzelfstandiging van de uitkeringsrechten in de toekomst ligt, merkten deze leden op dat zij niet gedoeld hadden op omstandigheden die in de toekomst niet te voorzien zijn. Zij herhaalden de vraag, hoe het beleid van de regering in de nota Financiering Oudedagsvoorziening betreffende een verdere verzelfstandiging in de wet zal worden vastgelegd. Tegenover een te grote beperking van mogelijkheden tot aanpassing als gevolg van een vooraankondigingsstermijn van 15 jaar in de wet, stelden de leden van de CDA-fractie dat de mogelijkheden tot aanpassing van het uitgesteld inkomen voor de 65-jarige leeftijd eveneens zijn beperkt. In de afweging van deze belangen stelden zij daarom een termijn van 15 jaar voor, zodat in deze periode voorafgaande aan de aanpassing van de AOW de verzekerde in staat moet worden geacht met eventuele aanpassingen rekening te houden. Deze leden nodigden de regering uit op deze afweging van belangen nader in te gaan.

De leden van de PvdA-fractie waren de regering erkentelijk voor de beantwoording van de door hen gestelde vragen.

Zij hadden al eerder te kennen gegeven de herinvoering van het 50%

¹ Samenstelling:

Leden: Spieker (PvdA), Gerritse (CDA), Buurmeijer (PvdA), ondervoorzitter, Schutte (GPV), Groenman (D66), Wolters (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Linschoten (VVD), Leijnse (PvdA), Janmaat (Centrumdemocraten), Doelman-Pel (CDA), voorzitter, G. H. Terpstra (CDA), Biesheuvel (CDA), Vliegenthart (PvdA), Schoots (PvdA), Beijlen-Geerts (PvdA), Schimmel (D66), Rosenmüller (Groen Links), Huibers (CDA), Middel (PvdA), Van Zijl (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Van Hoof (VVD) en Van der Ploeg-Posthumus (CDA).

Plv. leden: Witteveen-Hevinga (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Quint-Maagdenberg (PvdA), Van der Vlies (SGP), Versnel-Schmitz (D66), Paulis (CDA), Franssen (VVD), Kamp (VVD), Van Nieuwenhoven (PvdA), Willems (Groen Links), G. de Jong (CDA), Tuinstra (CDA), De Kok (CDA), Akkerman (PvdA), Melkert (PvdA), Leerling (RPF), Kohnstamm (D66), Brouwer (Groen Links), Eisses-Timmerman (CDA), Van Gelder (PvdA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Reitsma (CDA), De Korte (VVD), en Van Houwelingen (CDA).

ouderdomspensioen en 50% toeslag voor AOW-gerechtigden met een partner jonger dan 65 jaar te kunnen steunen.

De leden van de PvdA-fractie hadden nog een vraag over tabel 1: wat veroorzaakt het verschil in aantallen en percentages tussen tabel 1 in de Memorie van Toelichting en de memorie van antwoord m.b.t. het aantal mannen en vrouwen met een jongere partner en het inkomen dat zij verdienen.

De leden van de VVD-fractie dankten de regering voor de gegeven antwoorden, hoewel de strekking daarvan deze leden alles behalve tevreden stemden.

Het verbaasde deze leden dat de regering, hoewel zij niet ontkent dat het verder (partner)inkomensafhankelijk maken van de AOW-uitkeringen ertoe zal leiden dat personen hun betaalde arbeid zullen opgeven, toch aan het wetsvoorstel vasthoudt.

De leden van de D66-fractie hadden met enige verbazing kennis genomen van de memorie van antwoord bij dit wetsvoorstel. Zij kwamen hier bij de afzonderlijke onderdelen op terug.

Het eerste punt waar de leden van de D66-fractie zich over verbaasden betrof het gemak waarmee de regering zich uitlaat over eventuele strijdigheid van de inkomensafhankelijke toeslagen in de AOW als zodanig. In de memorie van antwoord (blz. 3) wordt een en ander afgedaan met de opmerking dat bij dit wetsvoorstel slechts een verhoging van de toeslag ter discussie staat en niet de principiële vraag van de toeslag als zodanig.

b. De Derde EG-richtlijn en jurisprudentie

Aangezien de regering in haar memorie van antwoord (blz. 4) de verwachting uitspreekt dat het Europees Hof van Justitie binnen enkele weken met een uitspraak zal komen, stelden de leden van de D66-fractie de vraag of deze uitspraak reeds gedaan is en of de regering bereid is deze uitspraak aan de Kamer te doen toekomen. De leden van de D66-fractie wilden er overigens nadrukkelijk op wijzen dat de regering weliswaar de AOW-toeslag als zodanig niet ter discussie wenst te stellen, maar dat zij binnenkort wellicht hiertoe wel genoodzaakt zal zijn door eventuele uitspraken van de CRvB met betrekking tot de inkomensafhankelijke toeslag.

2. Gevolgen voor arbeidsparticipatie

Het betreurde de leden van de VVD-fractie dat de regering geheel voorbij lijkt te gaan aan het negatieve effect dat het betreden van de arbeidsmarkt door met name oudere werkneemsters aanzienlijk wordt ontmoedigd. Deze leden verzochten de regering daar nader op in te gaan en de negatieve effecten voor de arbeidsparticipatie nader te kwantificeren.

De leden van de VVD-fractie volhardden dan ook in hun standpunt dat het onderhavige wetsvoorstel volstrekt ongewenst is, gelet op de fnuikende arbeidsmarktgevolgen voor vele oudere werknemers/ werkneemsters, zowel als het gaat op de daardoor verminderde toetreding tot de arbeidsmarkt als de vergrote uitval op de arbeidsmarkt.

Een punt van verbazing bij de leden van de D66-fractie betrof de reactie van de regering op de consequenties van dit wetsvoorstel voor de arbeidsparticipatie van jongere partners van 65-jarigen. De regering geeft aan (memorie van antwoord, blz. 4) dat zij de opvatting als zou dit wetsvoorstel de arbeidsparticipatie van betrokkenen negatief beïnvloeden, niet bestrijdt. Even zo goed bestrijdt de regering niet dat

het amendement Kalsbeek/Brouwer (22 013, nr. 26) bij de behandeling van de Anw juist werd ontraden vanwege haar negatieve effecten voor de arbeidsparticipatie. Tegelijkertijd doet de regering de te verwachten negatieve effecten op de arbeidsparticipatie af met de opmerking dat een en ander alleen een negatief additioneel effect zal hebben indien er sprake is van een inkomen beneden de 20% van het minimumloon. Zoals de leden van de D66-fractie een en ander zagen, zal de verhoging van de inkomensafhankelijke toeslag van 30 naar 50% er toe leiden dat jongere partners van 65-jarigen – met een eigen inkomen van meer dan f 1 181 per maand – in de toekomst niet een toeslag van circa f 540 per maand mislopen, maar een toeslag van circa f 900 per maand. Naar deze leden uit tabel 1 van de memorie van antwoord begrepen zal een en ander in de toekomst dan toch direct een gevolg hebben voor circa 28 000 betrokkenen. Is de regering nu van mening dat de verhoging van de inkomensafhankelijke toeslag negatieve consequenties zal hebben voor de arbeidsparticipatie van betrokkenen of niet? Al met al begrepen deze leden niet goed hoe de verhoging van de inkomensafhankelijke toeslag te rijmen valt met het door de regering voorgestane beleid inzake vergroting van de arbeidsparticipatie. Wellicht kan de regering dit duidelijk maken.

3. Samenhang met de herziening van de AAW

Door de regering wordt elk inhoudelijk verband tussen het onderhavige wetsvoorstel en dat van de Wet Voorzieningen Gehandicapten ontkend. Een financiële samenhang – in de zin dat dit wetsvoorstel dient ter mede-financiering van de uitbreiding van de voorzieningen naar 65-plussers – wordt evenwel niet ontkend, hetgeen de leden van de D66-fractie de vraag ontlokte of er volgens de regering inderdaad wél van een financiële samenhang sprake is. Hadden de leden van de D66-fractie het goed begrepen dat de financiële opbrengst van structureel f 190 miljoen – ingeval de Wet Voorzieningen Gehandicapten niet door de Kamer wordt aanvaard – ten goede zal komen aan de beheersing van het financieringstekort danwel verlaging van de collectieve lastendruk (memorie van antwoord, blz. 6)? De aan het woord zijnde leden vernamen dat de regering dit wetsvoorstel eveneens zou hebben ingediend ingeval de huidige voorstellen met betrekking tot de voorzieningen er niet hadden gelegen. Toch konden deze leden zich niet herinneren dat de regering tijdens deze kabinetsperiode de Kamer al eerder – los van de discussie over de AAW-voorzieningen – in kennis had gesteld van haar toch niet onbelangrijke voornemens met betrekking tot de wijziging van de verhouding AOW en AOW-toeslag. Aangezien dit wetsvoorstel volgens de regering geen enkele samenhang vertoont met de discussie over de AAW-voorzieningen had dat toch eigenlijk wel voor de hand gelegen. Waarom heeft de regering haar voornemens met betrekking tot de wijziging van de hoogte van de AOW-toeslag dan toch gepresenteerd in het kader van de discussie over het voorzieningenpakket van gehandicapten, zo vroegen de leden van de D66-fractie.

4. Overgangsrecht

De leden van de CDA-fractie namen kennis van het verschuiven van de datum naar 1 mei 1993.

Ondanks de behandelingstijd door deze Kamer en de benodigde voorbereidingstijd voor de Sociale Verzekeringsbank is de gewijzigde datum dan reëel, indien de Eerste Kamer het liefst voor 1 januari 1993 het wetsvoorstel wil behandelen, zo hadden deze leden begrepen. Los van een ongebruikelijke datum van 1 mei en de behandelingstijd van de Eerste Kamer, informeerden deze leden naar de besparingsverliezen bij

een eventuele invoeringsdatum van 1 juli 1993. Volgens de leden van de CDA-fractie moet worden voorkomen dat nieuwe aanvragers van AOW met nog niet afgeronde aanpassingen in de wet worden belast.

Met betrekking tot de in de nota van wijziging aangekondigde latere invoeringsdatum konden de leden van de PvdA-fractie het eens zijn. Op deze manier kan het betalingssysteem van de Sociale Verzekeringsbank tijdig op de nieuwe systematiek worden aangepast.

Dat deze wetswijziging slechts voor nieuwe AOW-gerechtigden zal gelden, had hun instemming. Zij hadden in het voorlopig verslag gevraagd naar de verwachtingen die bij bijna-gepensioneerden waren gewekt door de 70 – 30% verhouding tussen AOW-pensioen en inkomensafhankelijke toeslag. Deze leden waren het eens met de regering dat met verlenging van het overgangsrecht voor deze groep de feitelijke inwerkingtreding met enige jaren wordt uitgesteld en dat daarmee ook een aanzienlijk besparingsverlies zou optreden. Node gingen zij daarom akkoord met de door de regering voorgestelde inwerkingsdatum.

De leden van de D66-fractie hadden nog een vraag over de in de memorie van antwoord (blz. 6) gemaakte opmerking dat de SVB verzocht zal worden om terstond na aanvaarding van dit wetsvoorstel door de Tweede Kamer nieuwe aanvragers te informeren over de aanstaande wijziging van rechten. Zullen deze AOW-aanvragers ook met de wijziging per 1 mei 1993 te maken krijgen of zullen betrokkenen buiten de wijziging van de toeslagregeling blijven?

Artikelsgewijze opmerkingen

Artikel I en II

Met betrekking tot de nota van wijziging veronderstelden de leden van de PvdA-fractie dat met artikel I artikel II wordt bedoeld.

Tot slot wezen de leden van de PvdA-fractie nogmaals op het probleem dat ontstaat indien de Invoeringswet Anw onverhoopt niet op 1 februari 1993 in werking treedt.

De voorzitter van de Commissie,
Doelman-Pel

De griffier van de Commissie,
De Vries